

KÁLVIN JÁNOS

Keresztyén élet

Kis Tükör füzetek / 9

KOINÓNIA
Kolozsvár, 1999

A fordítás alapjául szolgáló mű:
John Calvin: *Golden Booklet of the True Christian Life*
© Baker Books, 1952

Fordította
ADORJÁN KÁLMÁN

Hungarian translation © Koinónia Kiadó, 1999

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
KÁLVIN JÁNOS
Keresztyén élet / Kálvin János; trad: Adorján Kálmán.
Cluj-Napoca: Koinónia, 1999
p.; cm. – (Kis Tükör füzetek)
ISBN 973 8022 03 7
I. Adorján Kálmán
28.

Előszó

A reformáció rendkívül gazdag hiterjesztő irodalmában a hitvitázó iratok, teológiai tanulmányok és katekézisek külön-külön megannyi különböző igényt elégítettek ki, de egyik sem volt képes oly sokrétű kíváncsúnak megfelelni, mint Kálvin János főműve, A keresztyén vallás rendszere. Az Institutio ugyanis rendszerezetten tárgyalja az új hit alapvető tételeit, a Biblia alapján kel a védelmükre a katolikus nézetekkel szemben, s ily módon egyaránt alkalmas a megreformált hit terjesztésére, védelmére és az egyházszerzés gyakorlati kérdéseinek megválaszolására. Kálvin szinte egy negyedévszázadot dolgozott e művén, a különböző kiadások között folyamatosan alakítva, újraírva, átrendezve a meglévő anyagot. A végső formájában 80 fejezetnyi terjedelemre bővült mű korszerű fordítás hiányában azonban ma már jobbára csak a tudományos érdeklődésre tarthat számot, és jöllehet a laikus egyháztagok szemében a reformáció szimbólikus főműve maradt, aligha tapasztalhatjuk, hogy a korabeli, közrendbéli hittestvéreinkéhez fogható lelkesedéssel olvasnánk.

Minthogy az Institutio különböző részei a tizenhatodik század folyamán és azóta is többé-kevésbé folyamatosan önállóan is megjelentek hollandul, németül, angolul, mintegy ébren tartva az érdeklődést Kálvin e műve iránt, méltónak találtuk az Institutióhoz visszavezető utat Kálvinnak egy olyan művével megnyitni, amely eredetileg a De Vita Christiana (A keresztyén életről) címet viselte és az Institutio része volt, de egyszerűbb szóhasználatának, józanságának és gyakorlatias jel-

legének köszönhetően első, 1550-es megjelenése óta nagy sikert aratott Kálvin saját kezű átdolgozásában önálló kiadványként is Keresztyén élet címmel.

A KIADÓ

Kálvin imádsága

Mindenható Istenünk és Atyánk! Mivel sok harcot kell nekünk e földön megvívnunk, kérjük a te Szentlelkednek erejét, hogy bátran menjünk át tűzön és vízen; hogy magunkat alávetvén a te uralmadnak, támogatásodnak teljes bizonyosságával és félelem nélkül nézzünk szembe majdan halálunkkal.

Add meg nekünk azt is, hogy el tudjuk hordozni az emberek minden gyűlölködését és ellenségeskedését, míglen eljuttatsz bennünket a végső győzelemre; hogy végül bemehessünk az áldott nyugalomba, melyet a te egyszülött Fiaid az ő vérén szerzett meg nekünk. Ámen.

Első fejezet

*Alázatos engedelmesség avagy
Krisztus igaz követése*

I. A SZENTÍRÁS AZ ÉLET ZSINÓRMÉRTÉKE

1. Az új élet célja az, hogy Isten gyermekeinek életvitelében dallam és harmónia legyen. Miféle dallam? Isten igazságának éneke. Miféle harmónia? Isten igazságosságának és a mi engedelmeségünknek egybecsengése. Csak úgy lehetünk bizonyosak afelől, hogy az Atya gyermekeivé fogadott, ha Isten törvényének szépségében járunk. Isten törvénye magában hordozza az új élethez szükséges erőt, amely által az ő képe újra teljességgel kiábrázolódik mibennünk. Mivel azonban természetünk szerint lassúak vagyunk, erőfeszítéseinkben egy vezérlő szabálynak kell bennünket ösztökélnie és segítenie. Egy szívbeli, őszinte megtérés még nem biztosíték arra nézve, hogy az igaz ösvényről nem térünk le, és olykor össze nem zavarodunk. Kutassuk tehát az Írást, hogy megtaláljuk azt az általános szabályt, mely életünket megreformálja.

2. A Szentírás számos buzdítást tartalmaz, terjedelmes kötetet tenne ki, ha valamennyit magyarázni kívánnánk. Az egyházatyák hatalmas műveket írtak az egyes erényekről, és mégsem feccsgetek bennük. Hiszen még egy tudományos munka sem merítheti ki akár egyetlen erénynek is a mélységeit. Az igaz kegyességhez viszont nem szükséges az egyházatyák kiváló műveit elolvas-

ni; elegendő a Szentírás egyetlen alapvető szabályát megérteni.¹

3. Senki ne következtessen itt arra, hogy egy, a keresztyén életvitelről szóló rövid írás fölöslegessé teszi mások részletesebb munkáját, vagy hogy a filozófiának ne lenne értéke. A filozófusok viszont az általános elvek és egyedi szabályok tárgyalásához vannak szokva, a Szentírásnak pedig megvan a maga sajátos rendje. A bölcselőket a maguk igyekezete készítette kiváló világosságra és szakavatott igényességre; ezzel szemben a Szentírásnak oly szép tömörsége és bizonyossága tárul fel előttünk, mely felülmúlja a filozófusokat. Ezek gyakran tehetségük kiválóságát fitogtatják, míg a Szentléleknek más a módszere – egyenes és egyszerű –, amit nem szabad figyelmen kívül hagyni.²

II. A LEGFONTOSABB ALAPELV: A SZENTSÉG

1. A keresztyén életvitelre nézve a Szentírás kettes célt követ: először, hogy megtanítsa a törvény által az igazság szeretetére, ugyanis természetünk szerint nem vagyunk erre hajlamosak. Másodszor, hogy megmutasson nekünk egy egyszerű szabályt, hogy versenyfutásunkban meg ne inogjunk. A sok kiváló tanács között lehet-e jobb, mint ez a szabály: „Szentek legyetek, mert én az Úr, a ti Istenetek szent vagyok”? (3Móz 19,2; 1Pt 1,16) Amikor űzött juhokként szét voltunk szórva és a világ

¹ Kálvin itt megjegyzi: „Terjedelmesebb szónoki beszédre is lesz tán majd valamikor alkalom; vagy pedig másoknak engedem át ezt a szerepet, amire én nemigen vagyok alkalmas, mert természetemmel fogva szeretem a rövidséget.” (Ceglédi-Rábold ford.)

² Itt Kálvin nyilvánvalóan az 1Kor 1–3-ra gondolt.

útvesztőjében tévelyegtünk, Krisztus újra összegyűjtött bennünket, hogy önmagához vezessen.

2. Amikor Krisztussal való titokzatos közösségünkről hallunk, emlékezzünk meg arról, hogy ennek útja a szentség. Ez viszont nem oly érdem, amivel kieszközölhetnénk Istennel való közösségünket, hanem Krisztus ajándéka, amely képessé tesz bennünket ragaszkodni hozzá és követni őt. Isten dicsőségéhez hozzátartozik, hogy neki semmi köze sincs az igazságtalansághoz és a tisztátalansághoz. Azért nem szabad erről elfeledkeznünk, ha hívására figyelni kívánunk. Mert ugyan miért szabadított meg bennünket a vétkek ingoványából és e világ szennyéből, ha továbbra is benne akarunk fetrengeni, amíg csak élünk? Isten szentsége arra figyelmeztet, hogy ha Isten népéhez akarunk tartozni, a szent városban, Jeruzsálemben kell lakoznunk. Jeruzsálem pedig szent föld (Ézs 35,8), amit nem szentségteleníthetnek meg tisztátalan lakosok. A zsoltáríró így szól: az tartózkodhat az Úr sátorában, aki tökéletességben jár, és igazságot cselekszik. A Szentnek lakóhelyét tisztán kell megőrizni. (Zsolt 15,1.2; 24,3.4)

III. A SZENTSÉGBEN VALÓ ÉLET KRISZTUS IRÁNTI TELJES ENGEDELMESSÉGET JELENT

1. A Szentírás amellet, hogy megmutatja nekünk a szentség szabályát, rávezet arra is, hogy a szentség Krisztus által érhető el. Mivel az Atya megbékéltetett önmagával Krisztusban, parancsolja nekünk, hogy Krisztushoz, a mi példaképünkhöz váljunk hasonlókká. Mutassanak nekünk a Krisztus iránti engedelmességnél és az ő követésénél kiválóbb utat azok, akik azt gondolják, hogy

egyedül a bölcselek bírják az erkölcsösség egyetlen helyes és rendszeres beosztását. Míg a filozófusok szerinti legtisztább erény az, hogy a természetnek megfelelően éljünk, a Szentírás Krisztusra mutat, mint a mi legökéletesebb példánkra. Ábrázoljuk ki életünkkel Krisztust. Mert ugyan mi lehet ennél hathatósabb gondolat? Avagy kívánhatunk-e ezen kívül más egyebet?

2. Az Úr azzal a feltétellel fogadott bennünket gyermekeivé, hogy hasonlókká legyünk Krisztushoz, örökbefogadtatásunk közbenjárójához. Amíg nem szenteljük magunkat teljes buzgósággal és könyörgéssel Krisztus igazságának, nem csupán Teremtőnk ellen lázadunk hitetlenül, hanem megtagadjuk őt mint Megváltónkat is.

3. A Szentírás intései mellett ott találjuk Isten számtalan áldására és a mi teljes váltáságunkra vonatkozó ígéreteket is. Ha pedig Isten Atyaként ismertette meg magát velünk, a legközségesebb hálátlanság volna részünkről, ha nem úgy viselkednénk mint gyermekei. Mivel Krisztus megtisztított bennünket a keresztség vére által, ne szennyezzük be ismét magunkat. Mivel Krisztus az ő testének tagjaiként magához kapcsolt, gondosan vigyázzunk arra, hogy meg ne utáltassuk őt bármiféle szeplővel. Mivel Krisztus, a mi Fejünk a mennyekbe emelkedett, hagyjuk hátra mi is testi kívánságainkat, és emeljük fel szívünket őhozzá. Mivel a Szentlélek Isten templomaivá szentelt bennünket, őrizkedjünk attól, hogy az ő szentélyét meggyalázzuk, sőt ellenkezőleg, ragyogjon fel általunk Istennek dicsősége. Mivel testünk és lelkünk arra rendeltetett, hogy romolhatatlan és hervadhatatlan koszorút nyerjen, őrizzük meg mindkettőt tisztán és romlatlanul az Úrnak napjáiig. Ezek a helyes életvitel szabályának legerő-

sebb alapjai. A filozófusok sohasem emelkednek az ember természetes méltósága fölé. (A Szentírás viszont a mi egyetlen és bűn nélküli Megváltónkra, az Úr Jézus Krisztusra mutat. Róm 6,4kk.; 8,29)

IV. NEM ELEGENDŐ A KÜLSŐDLEGES KERESZTYÉNSÉG

1. Hadd kérdezzük meg azokat, akik a pusztai egyháztagságnál többel nem bírnak, és mégis keresztyéneknek hívatják magukat: hogyan dicsekedhetnek Krisztus szentséges nevével? Hiszen senki másnak nem lehet közössége Krisztussal, csak annak, aki az evangélium által az ő igaz megismerésére eljutott. Az apostol tagadja, hogy bárki igazán ismerhetné Krisztust, aki nem tanulta meg, hogy a csalárd kívánságok által megrontott ömberét levetkőzze és Krisztust felöltözze. (Ef 4,20kk.) Krisztus külsődleges ismerete ugyanis hamis és veszélyes színlelésnek bizonyul, bármilyen ékesszólással és szabadon is beszélnek a képmutatók az evangéliumról.

2. Az evangélium nem a nyelvnek, hanem az életnek tudománya. Nem ragadhatja meg pusztán az értelem és az emlékezet. Teljes megértésére akkor jutunk, amikor hirtokba veszi egész lelkünket, és behatol szívünk legbelső zugába is. Szűnjenek meg hát a névleges hívők Istent sértegetni, azzal dicsekedvén, amire el nem jutottak, vagy pedig bizonyítsák be, hogy nem méltatlan tanítványai Krisztusnak, az ő Mesterüknek. Első helyre kell tennünk vallásunk megismerését, hiszen ez üdvösségünk kezdete. Vallásunk viszont haszontalan lesz, hogyha nem változtatja

meg szívünket, át nem hatja szokásainkat és új teremtménnyé nem tesz bennünket.

3. Joggal ítélik el és rekesztik ki megvetéssel a maguk közösségéből a bölcselők azokat, akik noha csak fecsegők, mégis azt állítják, hogy ismerik az élet művészetét. Sokkal több okuk van a keresztyéneknek megvetni azokat, akik az evangéliumot csak ajkukon és nem szívükben hordozzák, ugyanis a filozófusok hideg és élettelen intelmeivel szemben ott látjuk a valódi hívők meggyőződését, ragaszkodását és határtalan erejét.

V. A LELKIEKBEN ELŐRE KELL HALADNUNK

1. Bármennyire is törekednénk önmagunkra nézve a teljes evangéliumi tökéletességre, ne követeljük azt erőltetett módon hitbéli testvéreinktől. Nem lenne ugyanis becsületes dolog az evangéliumi tökéletességet bárkitől is megkövetelni, amíg keresztyéni mivoltát el nem ismerjük. Nem is lenne egyház, ha a teljes tökéletességet állítanánk mértékül, hiszen közülünk a legjobbak is távol vannak az eszményi állapottól, és sokakat el kellene utasítanunk, akik csak keveset haladtak előre a hitben.

2. Törekvésünknek és vágyakozásunknak végső célja a tökéletesség kell hogy legyen. Nem helyes dolog Istennel alkudozni, azaz, hogy kötelességeinket csak részben teljesítsük, tetszésünk szerint válogatva azokban. Az ő szolgálatában az Úr elsősorban őszinteséget, a szívnek egyszerűségét kéri, fondorlat és hamisság nélkül. A lelki életnek ellensége a kétszínűség, mert a szentséget és az igazságosságot keresve szükséges, hogy Istennek színlelés nélkül szánjuk oda magunkat.

Testünknek eme földi börtönében senkinek sincs elegendő ereje önmagában, hogy megfelelő figyelmességgel előbbre jusson, és az embereknek többsége oly gyenge, hogy ingadozik és megáll, sőt csak éppen kúszik a földön, úgyannyira, hogy előhaladása igen csekély.

3. Mégis ki-ki haladjon képességeihez mérten és folytassa az elkezdett utat. Hiszen nincs senki olyan szerencsétlen ember, hogy valami keveset is ne haladna előre. Ne szűnjünk meg minden tőlünk telhetőt megtenni, hogy az Úr útján megállás nélkül előbbre haladjunk, és ne ejtsen kétségbe bennünket az eredmény csekélyisége. Ha nem is érnénk el a kívánt eredményt, nem hiábavaló az erőfeszítésünk, ha többre jutunk, mint a tegnapi.

4. A lelki előrehaladásnak egyetlen feltétele, hogy őszinték és alázatosak maradjunk. Legyen a cél szüntelenül szemünk előtt, és törekedjünk azt elérni. Ne töltsön el a büszkeség, a bűnös szenvedélyeknek se hódoljunk. Gyakoroljuk magunkat abban, hogy a szentségnek magasabb fokára érjünk, míg elérjük a tökéletes jóságot, amelyet életünk végéig keresünk és követünk, viszont csak akkor érhetünk el, amikor minden földi gyengeségtől megszabadulva, befogad bennünket Istenünk a vele való tökéletes közösségbe.

Az önmegtágadás

I. NEM A MAGUNKÉI, AZ ÚRÉI VAGYUNK

1. Életünk szabályozására igen találó és jól rendszerezett tervet találunk az isteni törvényben; mégis tetszett a mennyei Mesternek, hogy egy kiváló, kulcsfontosságú szabályt használjon fel az emberek igazgatásában. Ez a hívőknek azon kötelessége, hogy szenteljék testüket élő, szent és Istennek kedves áldozatul; ez az egyetlen igaz istentisztelet. A szentség szabálya pedig maga után vonja a figyelmeztetést: „Ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változzatok el a ti elméteknek megújulása által, hogy megvizsgáljátok mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.” (Róm 12,1.2) Igen fontos szempont az, hogy Istennek vagyunk szentelve és ajánlva, ami azt jelenti, hogy csak aszerint gondolkozhatunk, szólhatunk, elmélkedhetünk vagy cselekedhetünk bármit is, hogy mi szolgálja az ő dicsőségét. Ugyanis semmi megszentelt dolog nem használható szentségtelen célokra anélkül, hogy Isten igazságát meg ne sértenénk.

2. Ha mi nem önmagunkéi, hanem az Úréi vagyunk, világos, hogy milyen tévedéstől kell őrizkednünk, és hogy milyen célra kell minden cselekedetünket irányítanunk. Mivel nem vagyunk a magunkéi, gondolatainknak és cselekedeteinknek vezére nem lehet sem saját eszünk, sem akaratunk. Mivel nem vagyunk a magunkéi, ne keressük azt, ami kedves a testnek. Mivel nem va-

gyunk a magunkéi, amennyire csak lehet, feledkezzünk meg önmagunkról és saját érdekeinkről. Azonban az Istenéi vagyunk: éljünk és haljunk tehát érte. Az Isten tulajdona vagyunk: uralja hát minden cselekedetünket az ő bölcsessége. Az Isten tulajdona vagyunk: hadd irányuljon életünk minden része feléje, mint egyetlen helyes cél felé.

3. Óh, milyen nagy előhaladást tett az, aki megtanulta, hogy ne önmagáé legyen; hogy ne saját esze vezesse, és hogy értelmét alárendelje Istennek! A leghathatósabbban az öndicsőítés mérgevel dönti romba saját magát az ember; azzal, ha saját bölcsességével és akaratának erejével dicsekszik. Biztonságra pedig csak az vezet, ha egyszerűen az Úr vezetésére hagyatkozunk. Első lépésünkkel azért forduljunk el önmagunktól és állítsuk minden tehetségünket az Úr szolgálatába.

4. Az Úr szolgálata nemcsak fenntartás nélküli engedelmességet jelent, hanem arra való készséget is, hogy bűnös kívánságainkat félretegyük, és magunkat a Szentlélek vezetésének teljesen alárendeljük. Pál apostol az értelem megújulásának nevezi a Szentlélek életünket átformáló munkáját, ami az életnek igazi kezdete. (Róm 12,1; Ef 4,23) Erről a pogány filozófusok semmit sem tudnak. Ők az élet, a bölcsesség és az életvitel egyetlen irányítójává az értelmet teszik. A keresztyén bölcsélet viszont azt követeli tőlünk, hogy értelmünket vessük alá a Szentléleknek, ami nem jelent mást, mint hogy többé ne éljünk önmagunknak, hanem Krisztus éljen és uralkodjék bennünk. (Gal 2,20)

II. HA ISTEN DICSŐSÉGÉT KERESSÜK, MAGUNKAT MEG KELL TAGADNUNK

1. Keressük hát azt, ami az Úrnak tetszik, és nem nekünk; azt, ami dicsősége növelését szolgálja. Nagyon hasznos, ha szinte megfeledekezünk önmagunkról, és bizonyosan mellőzünk minden önző meggondolást. Ugyanis csak így fordíthatjuk figyelmünket hűségesen Isten és az ő parancsolatai felé. Mert amikor az Írás azt mondja, hogy minden egyéni és önző szempontot vessünk el, nem csupán a gazdagság, a hatalom és az emberi kegyek utáni vágyat zárja ki lelkünkben, hanem egyéb titkos gonoszságokkal együtt kiűzi a hamis törekvéseket és az emberi dicsőség utáni éhségünket is. A keresztyén ember legyen kész és hajlandó emlékezetébe vésni azt, hogy élete minden pillanatában Istennel kell számolnia.

2. A keresztyén ember minden cselekedetét Isten törvényéhez méri, és titkos gondolatait is az ő akaratának veti alá. Ha valaki megtanult Istenre figyelni minden vállalkozásában, megszabadul minden hiábavaló kívánságtól. Magunk megtagadása, amit Krisztus oly szorgalmasan parancsolt kezdettől fogva tanítványainak (Mt 16,24), végül szívünk minden kívánságát uralni fogja. Magunk megtagadása nem hagy teret a büszkeségnek, a fennhéjázásnak vagy a hiábavaló dicsőségnek, sem a fukarságnak, a féltelenségnek, a fényűzés, bujaság szeretetének vagy bármi bűnnek, ami az önszeretetből fakad. Az önmegtagadás elve nélkül az ember vagy belemerül a legvaskosabb gonoszságokba, minden szégyen nélkül, vagy pedig ha mutatkozna is benne valami erény, megrontja a dicsvágy gonosz szenvedélye. Mutassanak csak egyet is az emberek közül, aki

nem hisz az önmegtagadásnak az Úrtól való törvényében, és az emberek között mégis az erényt gyakorolja!

3. Mindazok, akiket nem az önmegtagadás elve vezérel, az erényt pusztán a dicséret kedvéért követték. Még azok a filozófusok is, akik az erény önmagában való értéke mellett kardoskodtak, olyannyira felfuvalkodtak, hogy bebizonyosodott: nem egyébért kívánják az erényt, hanem csak azért, hogy alkalmuk legyen a büszkélkedésre. Oly távol van Istentől, hogy gyönyörködjenek a népszerűsége törekvésekben, vagy azokban, akiknek szívét betölti a büszkeség és fennhéjázás, hogy világosan kijelenti: „elvették jutalmukat” (Mt 6,2kk.) ebben az életben. Éppen ezért a (megtérő) paráznák és vámszedők közelebb állanak a mennyek országához, mint az ilyenek.

4. Ha valaki követni akarja az igazat, ugyanakkor viszont visszariad önmaga megtagadásától, lépten-nyomon akadályokba fog ütközni. Van egy helytálló régi mondás, mely szerint az emberi lélekben a vétkek sokasága rejtőzik, ezekre pedig az egyetlen ellenszer a keresztyén önmegtagadás. A szabadulás annak van fenntartva, aki feladja önzését, és egyedül az Úr tetszését keresve azt cselekszi, ami őelőtte kedves.

III. AZ ÖNMEGTAGADÁS ELEMEI: JÓZANSÁG, IGAZSÁGOSSÁG ÉS ISTENFÉLELEM

1. Titusznak írva Pál apostol a jó rendben folyó élet summáját adja, a következőképpen: „Mert megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek, és arra nevel minket, hogy megtagadva a hitetlenséget és a világi kívánságokat, józanul,

igazságosan és kegyesen éljünk a világban, mivel várjuk a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését, aki önmagát adta értünk, hogy megváltson minket minden gonoszástól, és megtisztítson a maga népévé, amely jó cselekedetekre törekszik.” (Tit 2,11–14) Pál kijelenti, hogy Isten kegyelme kell, hogy serkentsen bennünket, az igaz istentisztelet útjából viszont két akadályt kell elmozdítanunk: elsőként az istentelenséget, amelyre természet szerint nagy hajlandóságot mutatunk, másodikként pedig a világi kívánságokat, amelyek el akarnak borítani bennünket. Az istentelenség nem csupán a babonákat jelenti, hanem mindazt, ami megakadályoz abban, hogy Istent őszintén féljük. A világi kívánságok pedig a testi vonzalmakat jelentik. Pál arra ösztönöz bennünket, hogy feledkezzünk meg korábbi kívánságainkról, melyek a törvény két táblájával ellentétesek, és mondjunk le saját értelmünk és akaratum minden követeléséről.

2. Pál apostol szerint az új élet minden cselekedetét három dolog foglalja magába: a józanság, az igazságosság és az istenfélelem. A józanság kétségkívül erkölcsi tisztaságot és mértékletességet jelent, beleértve az ideiglenes javaknak tiszta és egyszerű használatát, valamint a türelmet a szegénységben. Az igazságosság magába foglal minden méltányos köteleltséget, hogy minden ember megkapja azt, ami megilleti. Az istenfélelem a maga rendjén a világ tisztátalanságaitól választ el, és az igazi szentségben egyesít Istennel. E három erény: a józanság, az igazságosság és az istenfélelem erős egybekapcsolódása létrehozza a valódi tökéletességet.

3. Semmi sincs nehezebb annál, hogy minden

testi gondolattól megváljunk, hamis vágyainkat legyőzve azokról lemondjunk, magunkat Istennek és felebarátainknak odaszenteljük, és e megromlott világban angyalok módjára éljünk. Azért annak érdekében, hogy lelkünket mindenféle törből kiszabadítsa, Pál apostol a boldog halhatatlanság reménységére irányítja figyelmünket, biztatva bennünket, hogy reménykedésünk nem hiábavaló. Mert amiképpen Krisztus egykor megváltóként jelent meg, úgy második jövetelekor megmutatja majd az általa szerzett váltság áldásait. Ő oszlatja el azokat a csábításokat, amelyek megvakítanak, és nem engedik, hogy kellő buzgósággal törekedjünk a menny dicsőségére. Hasonlóképpen arra is megtanít Krisztus, hogy e világban vándorként és zarándokként kell élnünk, hogy mennyei örökségünket el ne veszítsük.

IV. AZ IGAZ ALÁZAT A MÁSOK TISZTELETÉT JELENTI

1. Az önmegtagadás részben emberekkel, legfőképpen azonban Istennel való kapcsolatunkra vonatkozik. Mert amikor a Szentírás azt parancsolja, hogy úgy viselkedjünk embertársainkkal, hogy inkább kívánjuk az ő tisztességüket, mint a magunkét (Róm 12,10; Fil 2,3), és hogy hűséges odaadással munkáljuk előmenetelüket, olyan dolgot követel meg tőlünk, amelyet szívünk nem tud elfogadni, hacsak előbb ki nem gyógyul bűnös természetéből. Ugyanis az önszeretet annyira megvakít és eltölt mindannyiunkat, hogy jogosnak képzeljük önmagunk felmagasztalását, míg másokat, magunkhoz hasonlítva, lenézőnk. Ha Isten megáld valami kiváló ajándékkal, a saját teljesítmé-

nyünknek képzeljük, annyira, hogy gőgünkben felfuvalkodunk, sőt tán szét is hasadunk.

2. A hibákat, amelyekkel tele vagyunk, gondosan elrejtjük mások elől, és önmagunknak azal hízelgünk, hogy azok kicsinyek és jelentéktelenek, sőt olykor mint erényeket még dédelgetjük is őket. Ha pedig ugyanazok vagy még jobb képességek, mint amelyeket magunkban megcsodálunk, másokban is megjelennek, a legnagyobb rosszindulattal kicsinyeljük le, és vetjük meg, hogy el kelljen ismernünk más kiválóbb voltát. Nem elégszünk meg mások hibáinak éles és szigorú bírálatával, hanem ráadásul gyűlölködve fel is nagyítjuk azokat. Abbéli kívánságunk, hogy az embereket túlszárnyaljuk, gyűlöletünket mérhetetlen és elbizakodott arcátlansággá növeli, mert azt gondoljuk, hogy nem tartozunk a közönséges emberek társaságába, sőt megvetjük őket mint nálunk alábbvalókat.

3. A szegény enged a gazdagnak, a közrendbeliek a felsőbb tízezernek, a szolgák az ő uruknak, a tudatlanok a tanultaknak, mégis senki sincs, aki azt ne képzelné, hogy ő valójában jobb a másiknál. Mindenki önmagának hízeleg, és saját királyságát melengeti a keblén. Mindenki önmagával elégedett, mások gondolatait és magaviseletét pedig felülbírálja, és ha viszály támad, mérget fröcsköl. Ameddig mindent kellemesnek és csodálatra méltónak találunk, sokan hajlandók valami jót felfedezni másokban. De hányan őrzik meg jó kedélyüket akkor is, ha zavarják és ingerlik őket?

4. Ha boldogan akarunk élni, gyökerestől ki kell tépnünk szívünkéből a vetélkedésnek és önszeretnek gonoszságát. A Szentírás tanítására hallgatva meg kell emlékeznünk arról, hogy adományaink nem tőlünk vannak, hanem Isten in-

gyen való kegyelmének ajándékai. Ha büszkék vagyunk adományainkra, Isten iránti hálátlanságunkat áruljuk el. „Ki tesz téged különbbé?” – kérdezi Pál. „Ha pedig kaptad, mit dicsekszel, mintha nem kaptad volna?” (1Kor 4,7) Figyeljük meg és ismerjük el hibáinkat, és legyünk igazán alázatosak. Mert ily módon nem fufuvalkodunk fel, hanem bőséges okunk lesz arra, hogy bánkódjunk.

5. Másfelől, ha Istennek bármiféle adományát észre vesszük másokban, értékeljük és méltányoljuk hordozóikkal együtt, nagy gonoszságról tanúskodna ugyanis, ha Istentől való tisztességüktől megpróbálnánk atyánkfiait. Továbbá arra tanít bennünket az Írás, hogy mások vétkeiket nézzük el, de ne bátorítsuk őket azokban hízelgéssel. Hibái miatt senkit se ócsároljunk, mert kötelességünk mások iránt jóindulattal és tisztelettel viseltetni. Ha személyválogatás nélkül figyelembe vesszük mások tisztességét és jó hírnevét, magatartásunk nemcsak mérsékelt és jó kedélyű, hanem udvarias és barátságos is lesz. Mert semmi más úton-módon az igazi szelídségre el nem juthatunk, csak ha magunk megalázzuk, és ha szívünk mélyéről tisztelünk másokat.

V. KERESSÜK MÁS HÍVŐKNEK A JAVÁT

I. Mennyire nehezünkre is esik az a kötelességünk, hogy felebarátunk javát keressük, amíg háttat fordítva minden önző gondolatnak magunkról szinte meg nem feledkezünk! Hogyan is teljesíthetnénk kötelességeinket, melyeket Pál mint a szeretet cselekedeteit tárja elénk, amíg le nem mondunk önmagunkról, és magunkat másoknak egészen oda nem szenteljük? „A szeretet türel-

mes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed (hamar) haragra”, és így tovább. (1Kor 13,4–8)

2. Még ha csak azt az egyet kívánnák tőlünk, hogy ne a magunkét keressük, nem kis erőfeszítésünkbe kerülne legyűrni természetünket, amely oly hajlamos arra, hogy kizárólag önmagunkat szeressük, és nem egykönnyen hagy bennünket önmagunkról és saját dolgainkról megfélekedezni. De keressük inkább mások hasznát, és legyünk készek önszántunkból lemondani jogainkról mások javára. A Szentírás sürgetőleg figyelmeztet arra, hogy az Úr bárminemű kegyét azzal a feltétellel osztogatja, hogy az egyház közös javára fordítsuk. Az Úr minden adományát tehát akkor használjuk helyesen, ha nagylelkűen és jóságosan megosztjuk másokkal. Erre nézve nem képzelhető el biztosabb szabály vagy erőteljesebb készítés, mint az, hogy az áldások, amelyeket élvezünk, Isten nálunk letétbe helyezett javai, azzal a feltétellel, hogy másokat is részesítsünk belőlük.

3. A személyesen nekünk adott javakat a Szentírás az emberi test tagjainak képességeihez hasonlítja. A testnek egy tagja sem önmagáért erős, nem is fordítja erejét önmaga hasznára, hanem kizárólag a többi javára. Ugyanúgy, az egyház egyetlen tagjának sem használ semmit a maga tevékenykedése, csak ha a hívők egész testével együttműködik. Azért bármilyen képességekkel is legyen felruházva a hívő ember, használja azokat testvérei javára, a saját érdekét pedig vesse alá az egyház közös java szolgálatának, teljes őszinteségben. Legyen ez a mi szabályunk a jóakarát és segítőkészség dolgában: amikor mások segítségére lehetünk, úgy járjunk el, mint jó sáfárok,

akiknek egy napon el kell számolniuk önmagukkal; és ne feledjük, hogy nyert javainkat a szeretet törvénye szerint osztogassuk. Mert nem csupán arra kell törekednünk, hogy a mi hasznunkkal mások javát is előmozdítsuk, hanem egyenesen az, hogy mások nyereségét részesítsük előnyben.

4. A szeretet törvénye nem csak a jól megragadható dolgokra vonatkozik, hiszen Isten ősidőktől fogva megparancsolta, hogy aszerint járjunk el az életben a legkisebb dolgokkal is, amelyeket kegyelméből nyerünk. Isten megparancsolta az ő népének, Izraelnek, hogy a gabonának zsengejét neki áldozzák, ünnepélyesen jelezve ezzel azt, hogy nem szabad élvezniük egy áldását sem, amíg előbb oda nem szentelik. (2Móz 23,19) Bűnös visszaéléssel tesszük magunkat vétkekké Isten előtt, ha megszentelt életünknek nem válik részévé az, hogy saját kezünkkel ajánljuk fel az Istentől kapott ajándékokat annak, akitől származnak.

5. Hiába próbálnánk azonban az Urat gazdagítani talentumaink és ajándékaink odaadásával. Mivel tehát jóságunkkal neki nem használhatunk, a zsoltáríró szerint az ő szentjeivel szemben kell ezt gyakorolnunk, akik a földön vannak. (Zsolt 16,3) A Szentírás a könyöradományokat az áldozatokhoz hasonlítja, hogy ezáltal megtanítsa, hogy az evangélium alatt a könyörület cselekedetei átveszik az ószövetségi törvény által előírt áldozatok helyét.

VI. KERESSÜK MINDENEKNEK: BARÁTNAK ÉS ELLENSÉGNEK A JAVÁT

1. Hogy bele ne fáradjunk a jónak cselekvésébe, aminek veszélye nagyon is fennáll, az apostol hoz-

záteszi, hogy a szeretet hosszútűró, és hogy nem gerjed hamar haragra. (1Kor 13,4.5) Az Úr azt parancsolja nekünk, hogy kivétel nélkül minden emberrel jót tegyünk, noha az emberek többsége, ha érdemeik alapján ítéljük meg őket, nagyon is méltatlan rá. A Szentírás viszont kiváló érveléssel siet segítségünkre, amikor azt tanítja, hogy az embereknek nem valós értékére kell gondolnunk, hanem arra, hogy Isten az ő képére teremtette őket, és e képmásnak tartozunk minden lehetséges tiszteletet és szeretetet megadni. Ezenfelül még figyelmesebben tekintetbe kell vennünk ezt a körülményt azoknál, akik a hitben testvéreink (Gal 6,10), mivel a Krisztus Lelke megújította és helyreállította bennük az Isten képét.

2. Nincs okod tehát visszautasítani senkit, aki hozzád jön és segíségre van szorulva. Tegyük fel, hogy idegen. Az Úr azonban a maga jegyével látta el, és házad népe közé tartozóvá tette. Ő pedig azt mondja neked: „Ne zárkózz el testvéred elől!” (Ézs 58,7) Talán azt mondod, hogy megvetni való és méltatlan! Az Úr viszont arra méltatta, hogy saját képével ékesítse. Feltételezzük, hogy semmi kötelezettséged sincs feléje a szolgálatra. Lásd, az Úr mintegy a maga helyére állítja, hogy általa eszedbe juttassa számtalan feledhetetlen jótéteményét, mellyel maga iránt lekötöztetett! Ha azt gondolod, hogy részéről a legkisebb erőfeszítésre is érdemtelen, az Isten képmása számodra az ajánlás, és ezért megérdemli, hogy neki alávedd magad minden javaddal együtt. És ha nem szolgált rá jószágodra, hanem éppen ellenkezőjére, mivel bántásaival és szidalmaival bosszantott, ez sem ok arra, hogy szeretettel körül ne öleld, és mindenféle jóval ne illesd. Talán azt mondod, hogy teljeseen más bánásmódot érdemel, de vajon nem

azt parancsolja-e az Úr, hogy megbocsássuk minden embernek a bűneit, és ily módon őket iránta lekötöztetjük?

3. Ez az egyetlen út, amelyen elérhetjük azt, ami nemcsak hogy nehéz, hanem homlokegyenest ellenkezik az emberi természettel, tudniillik, hogy szeressük azokat, akik gyűlölnék bennünket, a sértéseket viszonzzuk jószággal, az átkokra pedig feleljünk áldással. (Mt 5,44; Lk 17,3.4) Ne feledjük el soha, hogy ne az emberek gonoszságára, hanem Istennek bennük levő képére figyeljünk, mely vétkeik elfedezése és eltörlése után szépségében és méltóságában arra indít, hogy szeressük, és magunkhoz öleljük őket.

VII. A POLGÁRI JÓSÁG NEM ELÉG

1. Nem gyakorlunk igaz önmegtartóztatást, amíg a szeretet kötelességeinek eleget nem teszünk. Ezt pedig nem az fogja megtenni, aki bár maradéktalanul, de csak külsőségeiben végzi el minden szolgálatát, hanem akit az igaz szeretet indít cselekvésre. Mert meglehet, hogy valaki kötelezettségeinek a maga legjobb képessége szerint eleget tesz, de nem szíve szerint, ezért még nagyon távol áll a céltől. Némelyek nagyon bőkezű ember hírében állanak, mégsem tudnak soha zúgolódás, büszkeség vagy sértés nélkül adni. A nyomorúságnak oly mélységébe jutottunk ebben a szerencsétlen korban, hogy alig található – legalábbis nagyrészt – olyan alamizsna-osztogató, aki ne büszkeséggel és megvetéssel cselekedne. Korunknak ezt a hatalmas romlását még a pogányok sem tűrték volna meg.

2. A jótékonyság gyakorlásakor a keresztyé-

neknek a mosolygó arcnál, a jó kedélynél és az udvarias beszédnél valami többet kell mutatniuk. Mindenekelőtt, képzeljék magukat annak helyzetébe, aki segítségükre szorul, és érezzenek vele együtt, mintha ők maguk szenvednének; tanúsítsanak igaz irgalmasságot és emberséget, oly készséggel nyújtva a segítséget, mintha maguknak tennék. Mert a szívből való szánakozás elúzi a gőgöt és szemrehányást, és megőrizzé attól, hogy megvetve a szegényt és a szűkölködőt, uralkodjunk rajta. Hiszen nem vetjük meg testünknek sem valamely beteg tagját, amikor felépülésén az egész test fáradozik, és azt sem gondoljuk, hogy ezért segítségért le lenne kötelezve a többi tag iránt.

3. A kölcsönös segítség, amelyet a test tagjai egymásnak nyújtanak, a természet törvénye szerint nem szívesség, hanem magától értetődő dolog, amit kegyetlenség volna visszautasítani. Azért ha valaki elvégzett egy szolgálatot, ne gondolja, hogy megszabadult minden kötelességétől, mint ahogy például az a gazdag sem mentegethető, aki vagyonának valamely részét odaadta, de a még meglevő terheket másokra hárítja. Bármilyen fontos ember is legyen valaki, gondolja meg, hogy felebarátjának adósa, és a szeretet parancsa szerint mindaddig köteles adni, amíg tehetsége engedi.

VIII. NINCS BOLDOGSÁG ISTEN ÁLDÁSA NÉLKÜL

1. Vizsgáljuk meg részletesebben az önmegtagadás kérdését a másik, lényegesebb összefüggésben, azaz Istennel való viszonyában. Szükségtelen megismételni az eddig tett számos megjegyzést. Elég lesz rámutatnunk arra, hogyan csendesít le és tesz türelmesekké bennünket az igaz ön-

megtagadás. Mindenekelőtt arra irányítja figyelmünket az Írás, hogy ha könnyű és csendes életet kívánunk, az Isten akaratának kell alárendelnünk önmagunkat és mindazt, amink van, neki vetve alá a mi vonzalmainkat is, hogy bírja és uralja azokat. Óriult szenvedéllyel, féktelen kívánsággal vágyunk a gazdagságra és dicsőségre, törekszünk a hatalomra, a vagyon felhalmozására és mindazon hiábavalóságok összegyűjtésére, melyek a fényűzés üres látszatát keltik. Másrészt félünk és irtózunk a szegénységtől, az ismeretlenségtől és az alacsony sortól, minden lehetséges módon kerüljük őket. Jól látjuk, mennyire nyugtalanok azok, akik saját bölcsességüket követik; hányféle csel kipróbálnak, hogy erőfeszítéssel fáradozván, hogy nagyravágyásuk és fősvénységük célját elérjék, a szegénységet és az alacsony sort pedig elkerüljék.

2. Ha az istenfélők nem akarnak hasonló csapdába esni, más utat kell követniük: ne reméljenek és ne kívánjanak jólétet, de még csak ne is gondoljanak arra Isten áldása nélkül. Elhíhetjük és bízhatunk abban, hogy minden mennyei áldásból származik. Mert úgy tűnhet nekünk, könnyen tehetünk szert dicsőségre és gazdagságra saját szorgalmunk vagy megfeszített munkánk révén, avagy mások kegyei által; mégis biztos, hogy mindezek önmagukban mit sem érnek, és hogy értelmünkkel és fáradozásunkkal előbbre nem jutunk, hacsak az Úr eredményessé nem teszi őket.

3. Másfelől azonban bizonyos az is, hogy az ő áldása boldogokká és gyarapodókká tehet bennünket, bármilyen akadályba ütközzünk is. És noha képesek lehetünk arra, hogy Isten áldása nélkül is szerezzünk magunknak valamennyi gazdagságot és hírnevet, amint naponként látunk istentelen embereket, akik nagy tisztességet és ha-

talmas vagyont szereznek, mégis látnunk kell, hogy a boldogságnak morzsáját is nélkülözik, akikre Isten átka nehezedik. Azért hát semmit sem nyerhetünk az Isten áldása nélkül; ha pedig mégis, romlásunkra lesz. Ne legyünk hát esztelenek, hogy olyasmit kívánjunk, ami még nyomorultabbá tesz.

IX. NE TÖREKEDJÜNK GAZDAGSÁGRA ÉS TISZTESSÉGRE

1. Ha azért hisszük, hogy a kívánatos gyarapodásnak egyedül Isten áldása a titka, és hogy ennek híján csakis nyomorúságra és veszedelmekre számíthatunk, világos kell hogy legyen előttünk az is, hogy ne törekedjünk aggodalmaskodva gazdagságra és dicsőségre a magunk szorgalmára vagy okosságára támaszkodva, sem emberek kegyeiben vagy a jó szerencsében bízva. Viszont figyeljünk minden helyzetben az Úrra, hogy ő vezessen bennünket arra a sorsra, amelyet nekünk rendelt. Ennek először is az lesz az eredménye, hogy nem fogunk tiltott utakon, csalással és gonosz fortélyokkal, rablással és felebarátunk megkárosításával vagyont harácsolni és tisztességre törekedni, hanem csupán azon érdekeket követjük, amelyek az ártatlanság ösvényéről le nem térítenek. Mert ki várhat segítséget és áldást Istentől csalásra, rablásra és más gonosz cselekedetre?

2. Az isteni áldás csak azokra száll, akiknek gondolatai tiszták és cselekedetei igazak, illetve segítségükre lesz azoknak is, akik a szabálytalanságoktól és romlástól el akarnak fordulni. Továbbá megzabolazza bennünk a meggazdagodás utáni erős vágyat és a dicsőség hamis kívánságát. Hogy is ne lenne szégyenteljes dolog Isten segítségében bízni, miközben olyan dolgokra vágyunk,

melyek ellenkeznek az ő Igéjével? Távol legyen Istentől, hogy áldását adja arra, amit szájával megátkoz!

3. Végül pedig, ha vágyaink és reményeink nem is teljeseződnek be, szívünk mégis mentes marad a türelmetlenségtől és attól, hogy bármilyen is legyen állapotunk, azt megvessük. Megértjük ugyanis, hogy ez lázadás lenne Isten ellen, aki tetszése szerint osztogatja a gazdagságot és a szegénységet, a tisztességet meg a szégyent. Következésképpen az, aki a fentebb leírt módon Isten áldását tartja a legfontosabbnak, nem fog szenvedélyesen vágyódni az általánosan kívánt dolgok után, sem nem folyamodik olyan módszerekhez, amelyektől nem várhat előmenetelt. Ezenfelül nem is fog előmeneteléből semmit sem saját szorgalmának, igyekezetének vagy jó szerencséjének tulajdonítani, hanem egyedül Istennek, aki annak szerzője. És legyen bár előhaladása csekély, vagy ériék éppen veszteségek, miközben másoknak szerencsés a dolga, nagyobb nyugalmat és mérsékletet fog szegénysége elhordozásában tanúsítani, mint bárki világi ember, amikor sikere csak közepes vagy nem felel meg elvárásainak.

4. Az igazán keresztyén ember olyan vigasztalás birtokában van, mely a legnagyobb gazdagságnál vagy hatalomnál is édesebb elégtételt ad, mivel hiszi, hogy az Úr minden dolgát úgy irányítja, hogy azok üdvösségét szolgálják. Ez töltötte be Dávid elméjét is, aki követte az Istent, és az ő parancsolatának vetette alá magát, amikor kijelentette, hogy ő olyan, mint az elválasztott gyermek az anyjánál, és hogy nem járt nagy és erejét meghaladó csodadolgok után. (Zsolt 131,1.2)

X. IGAZ AZ ÚR MINDEN ÚTJÁBAN

1. Az istenfélőknek nem csupán e tekintetben kell csendességet és türelmet gyakorolniuk, hanem arra törekedjenek, hogy az élet minden körülményei között ezeket tanúsítsák. Senki nem tagadta meg igazán magát, amíg önmagát az Úrra nem bízta, és nem kész életének minden részletében az ő tetszését keresni. Ha gondolkozásunkban ehhez alkalmazkodunk, bármi is történjék velünk, nem fogjuk nyomorultul érezni magunkat, és Istent sem fogjuk vádolni sorsunkért.

2. Hogy mennyire szükséges ebben gyakorolnunk magunkat, kiviláglik, ha meggondoljuk: mennyi veszedelemnek is vagyunk kitéve! A betegségeknek sokféle neme ér, egyik a másik után: hol a pestis vesz körül, hol a háború nyomorúságai kínoznak. Máskor fagy vagy jégeső emészti el a termést, és a szűkölködés meg a szegénység fenyeget bennünket. Olykor a legkedvesebbek egyikét ragadja el a halál: férjet, feleséget, szülőt, gyermeket vagy más rokont; vagy házuk lesz tűznek martalékává. Ilyen esetekben sokan elátkozzák életüket és születésük napját; kárhoztatják a Napot meg a csillagokat, vagy éppen Istennek tesznek szemrehányást átkozva őt, mintha kegyetlen és igazságtalan lenne.

3. A hitben állhatatos ember viszont minden körülmények között Isten irgalma és atyai jósága felett elmélkedik. Ha elveszítve családjá tagjait otthonát üresnek is találja, ne szűnjék meg Istent áldani, sőt inkább gondolja meg, hogy az Isten kegyelme, mely már lakozást vett hajlékában, nem fogja azt pusztán hagyni. Avagy ha gabonaföldjét vagy szőlőskertjét teszi tönkre a fagy vagy a jégverés, úgy, hogy éhínség fenyegeti, nem kell el-

keserednie és elégedetlenkednie, szívét állhatatosan töltsse be az erős bizodalom: Isten őrző gondoskodása veszi körül, hiszen „az ő legelőjének nyája” vagyunk (Zsolt 79,13), akiknek kirendeli a szükséges eledelt. Ha betegség kínozza, ne törjék le megkeseredve, és keserűségének ne engedjen szabad folyást Isten ellen panaszkodva. Annál inkább gondolja át Örökkévaló Atyjának igaz és jó voltát, és miközben fenyítésben és büntetésben részesül, megerősödik türelme.

4. Röviden: annak tudatában, hogy minden, ami őt éri, az Úr rendelése szerint történik, békésen és hálás szívvel fogadja a dolgokat, nehogy vétessék legyen büszkén áthágva annak törvényét, akinek egyszer önmagát minden tulajdonával együtt alávetette. Távol álljon a keresztyén ember szívétől a pogány filozófusok vigasztalása, akik azzal erősítették önmagukat, hogy a csapásokat a szerencsének vagy a sorsnak tulajdonították. Ők azt gondolták ugyanis, hogy értelmetlen dolog sorsunk ellen zúgolódnunk, mivel a véletlen, ez a világban működő vak és kegyetlen erő, egyaránt lesújt mindenkire, akár megérdemli, akár nem. Ezzel szemben az igazi kegyességnek az az alapszabálya, hogy egyedül Isten a Kormányzója és Úra minden szerencsének és szerencsétlenségnek, aki soha nem siet meggondolatlanul, hanem a legnagyobb méltányossággal osztogat minden jót és rosszat egyaránt.

Türelem a kereszthordozásban

I. A KERESZTHORDOZÁS NEHEZEBB AZ ÖNMEGTAGADÁSNAI

1. A hűséges keresztyénnak azonban még magasabbra kell emelkednie, oda, ahol Krisztus minden tanítványát a maga keresztyének felvételére szólítja. (Mt 16,24) Mert mindazok, akiket az Úr kiválasztott, és az ő szentjeinek társaságába befogadott, kemény, nehéz, fáradságos és megannyi szomorúsággal teljes életre kell hogy felkészüljenek. Ez ugyanis az ő Mennyei Atyjuknak akaratja, hogy ily módon, próbák között vizsgálja meg őket. Ő először Krisztussal, az ő egyszülött Fiával bánt így, és ekképpen cselekszik minden gyermekével. Mert noha Krisztus az ő szerelmes Fia volt, akiben az Atya minden időben gyönyörködött (Mt 3,17; 17,5), mégis azt látjuk, hogy nem volt iránta puha és engedékeny. Azért valóban elmondhatjuk, hogy nemcsak szüntelenül kínokat szenvedett, hanem az ő egész élete örökös kereszt volt.

2. Az apostol megmagyarázza ennek okát is: szükséges volt ugyanis, hogy megtanulja „szendéseiből az engedelmisséget.” (Zsid 5,8) Miért vonnánk ki azért magunkat abból az állapotból, amelynek Krisztus, a mi fejünk magát alávetette, különösen, ha ezt értünk tette, hogy nekünk a türelemnek példájával szolgáljon? Hiszen az apostol ezt tanítja: Isten azt rendelte gyermekei felől, „hogy hasonlóká legyenek Fia képéhez”. (Róm

8,29) Azért ha sok nyomorúságot, csapást és szenvedést kell is elszenvednünk, valóságos vigasztalásunkra szolgálhat az, hogy Krisztus szenvedéseiből részesülünk, hogy amiképpen ő minden gonosznak mélységéből megszabadulva jutott a menny dicsőségébe, mi is odajussunk, miután különféle nyomorúságokon átmentünk.

3. Pál apostol azt mondja, hogy ha megismerjük „az ő szenvedéseiben való részesülésünket”, azzal együtt az „ő feltámadásának erejét” is megértjük; és míg „hasonlókká leszünk az ő halálához”, felkészít bennünket az ő dicsőséges feltámadásában való részesülésre is. (Fil 3,10) Mennyire megkönnyíti ez a kereszt keserűségét! Hiszen minél jobban szorongatnak bennünket a nyomorúságok, annál inkább megerősödik a Krisztussal való közösségünk! E közösség által nem csupán áldássá válnak számunkra a nyomorúságok, hanem nagymértékben elősegítik boldogságunkat és üdvösségünket.

II. A KERESZT ALÁZATOSAKKÁ TESZ

1. A mi Urunk Jézus nem kényszerűségből hordozta a keresztet, hanem azért, hogy megmutassa és bebizonyítsa Atyja iránti engedelmisségét. Mindazonáltal számos oka van annak, hogy mi szüntelenül kereszthordozásban éljünk. Először is, mivel természetünk szerint hajlamosak vagyunk mindent testünknek tulajdonítani – mindaddig, amíg mintegy saját szemünkkel meg nem bizonyosodunk saját balgaságunkról –, könnyen túlbecsüljük saját erőnket, és bármiféle nehézség is érjen, bizonyosra vesszük legyőzhetetlenségünket. És így balga, hiú és testi elbizakodottság tölt

el bennünket, és arra ingerel, hogy Istennel szemben fennhéjázók és büszkék legyünk, mintha az ő kegyelme nélkül is elegendő volna a mi erőnk. Nincs jobb eszköze Istennek e hiúság legyőzésére, mint az, hogy tapasztalatban bizonyítsa előttünk nem csupán balgaságunkat, hanem mérhetetlen törekenységünket is. Azért sújt bennünket megaláztatással vagy szegénységgel, szeretteink elvesztésével, betegséggel vagy egyéb nyomorúsággal. És mivel képtelenek vagyunk ezeket elhordozni, csakhamar el is borítanak bennünket. Ily módon, alázatra juttatva, megtanuljuk az ő erejét segítségül hívni, mert egyedül az tehet képessé, hogy a csapásoknak ilyen terhe alatt megálljunk.

2. Mégis, még a legnagyobb szentek is, noha rájöttek arra, hogy nem önmagukban, hanem csak az Isten kegyelme által lehetnek erősek, a kelletnél inkább bizakodnak saját bátorságukban és állhatatosságukban, mindaddig, amíg az élet próbatételei által az Úr önmaguk mélyebb megismerésére nem juttatja őket. Erről a büszke gondolatról számol be Dávid is: „Míg jó dolgom volt, azt gondoltam: Nem tántorodom meg soha. Uram, kegyelmedből hatalmas hegyre állítottál. De ha elrejtetted orcádat, én megrettentem.” (Zsolt 30,7.8) Megvallja, hogy a jólét annyira elkábította és elzsibbasztotta érzékeit, hogy megvetette Istennek kegyelmét, holott egyedül tőle kellett volna függenie, s helyette önmagára támaszkodott, és azt hitte, nem eshet el.

3. Ha ez megtörténhetett egy ilyen nagy prófétával, kinek ne kellene közülünk félnie és óvakodnia? Habár jó dolgában sok szent állhatatosságával és türelmével tetszelgett önmaga előtt, ráébredhetett öncsalására, amikor a szerencsét-

lenség megtörte ellenállását. Ha lelkük gyarlóságára ilyen bizonyítékok figyelmeztetik, a hívők hasznát veszik megaláztatásaiknak: a testben való esztelen bizakodástól megfosztva, Isten kegyelmébe rejtőznek. Ha így cselekednek, megtapasztalják Isten védelmének közelségét, Isten erős vár lesz számukra.

III. A KERESZT REMÉNYKEDŐKKÉ TESZ

1. Ez az, amit Pál apostol tanít, hogy „a megpróbáltatás munkálja ki az állhatatosságot, az állhatatosság a kipróbáltságot”. (Róm 5,3.4) Mert akkor látják meg a hívők, hogy Istennek amaz ígérete, hogy a próbatételekben megsegíti őket, igaz, amikor nem saját erejükre, hanem az övére támaszkodva tartanak ki türelmükben. A türelem tehát bizonyítékát adja a szenteknek, hogy Isten ténylegesen megadja a megígért segítséget, amikor arra szükségük van. Ez megerősíti az ő reménységüket is, hiszen bizonyosan hálátlanok lennének, ha a jövőre nézve nem bízhatnának Isten igazságában, amelyet biztosnak és változhatatlannak ismertek meg. Látjuk tehát, hogy az áldásoknak micsoda folyama ered a kereszttől. Ha ugyanis elvetjük a saját erényünkről való vélekedésünket, és képmutatásunkat, mely ámtásaival félrevezet bennünket, feltárjuk, porba hull természetes és veszélyes büszkeségünk. Amikor eképpen megaláztatunk, megtanulunk egyedül Istenben bízni, és nem botlunk meg, sem a kétségek közt el nem merülünk. E győzelemből új reménységet merítünk, mert amikor az Úr beteljesíti ígéreteit, megerősíti az ő igazságát a jövőre nézve is.

2. Ennyi ok is elegendő volna megmutatni, mennyire szükségesek a kereszt próbatételei. Nem kis nyereség ugyanis, hogy vak önszeretetünkől megfosztva, teljesen tudatában legyünk gyengeségünknek; hogy gyengeségünket ennyire megismerve, ne bizakodjunk magunkban; hogy bizalmunkat magunktól megvonva, egyedül Istenbe vessük; hogy határtalan bizalommal függve Istentől, egyedül az ő segítségére támaszkodjunk, és így mindvégig győzedelmesen megálljunk; az ő kegyelmében megmaradva tudhassuk, hogy ő igaz és hű ígéreteiben; és végül, az ő ígéreteinek bizonyosságát megtapasztalva, reménységünk megerősödjék.

IV. A KERESZT ENGEDELMESSÉGRE TANÍT

1. Más oka is van még az Úrnak arra, hogy gyermekeit sújtsa: az, hogy türelmüket kipróbálja, és őket engedelmességre tanítsa. Igaz ugyan, hogy ők más engedelmisséget nem tanúsíthatnak iránta, csak azt, amit ő adott; viszont tetszik Istennek, hogy ily módon tegye nyilvánvalóvá és próbára az ő szentjeinek adott lelki ajándékokat, hogy azok rejtve maradva haszontalanokká ne váljanak. Amikor Isten szolgálói szenvedéseik között nyíltan tanúsítják az erőnek és állhatatosságnak bennük levő ajándékát, a Szentírás szerint Isten teszi próbára türelmüket. Innen erednek például az „Isten megkísértette Ábrahámot” (1Móz 22,1.2) és ehhez hasonló kifejezések; Ábrahám kegyessége pedig megmutatkozott abban, hogy nem ellenkezett, amikor fel kellett áldoznia egyetlen fiát. Azért állítja Péter, hogy hitünket úgy tesz próbára a

nyomorúságok, mint a tűz az aranyat a kohóban. (1Pt 1,7)

2. Ki tagadhatná, hogy a türelemnek e kiváló ajándékát, melyet a hívő Istentől kapott, a gyakorlatnak kell kifejlesztenie, hogy felőle biztos lehessen, és róla igazán meggyőződhesen? Másként az emberek nem értékelnék úgy, amiképpen megérdemli. Ha viszont Isten igazságosan cselekszik, amikor alkalmat ad arra, hogy ajándékait gyakoroljuk, és megelőzi ezzel, hogy az ilyen erények feledésbe merülve, haszontalanná váljanak, akkor a szentek próbára tevésének ez kell hogy legyen a legjobb indoka, hiszen csapások nélkül nem lenne türelmük.

3. Újra mondom: a kereszt engedelmisségre is oktatja őket, mert így tanulják meg, hogy Isten kívánságait kövessék, ne a magukéit. Mert ha minden vágyaik szerint történne, nem értenék meg, hogy mit is jelent Istent követni. Ősi szokás volt – írja Seneca – ezzel a jelszóval türelemre biztatni az embereket a bajok elhordozásában: „Kövesd az Istent!” Ez azt jelentette, hogy az ember csak akkor hajtotta Isten igájába a nyakát, ha a fenyítést gyermeki alázattal, készségesen elfogadta. Azért ha értelmes dolognak tűnik előttünk, hogy mennyei Atyánknak mindenben engedelmeseknek mutatkozzunk, semmiképpen se tagadjuk meg azt a jogát, hogy bennünket minden úton módon az engedelmisség gyakorlására szoktasson.

V. A KERESZT FEGYELMEZ

1. Gyakran nem értjük meg, mennyire szükséges nekünk engedelmeskednünk, amíg meg nem fontoljuk, mily készségesen veti le magáról testünk

az Úrnak igáját, midőn egy kissé gyöngéden és elnézően bánik velünk. Mert éppen olyanok vagyunk, mint a makrancos lovak, amelyek elkenyessedve a semmittevésben, elvadulnak és féltelenné válnak, és többé nem figyelnek lovasukra, akinek gyepelője az imént még vezette őket. Más szóval, mindegyikünkben folyamatosan fellelhető az, amit az Úr az ő népének, Izraelnek felró: „Meghíztál, megkövéredtél, elhájásodtál” (5Móz 32,15), és feléje döfünk annak, aki táplált és dédelgetett bennünket. Isten kegyessége az ő szeretetének és jóságának átgondolására kellett volna hogy vezessen, de mivel olyan hálátlanok vagyunk, hogy engedelkenysége inkább állandó romlásunkra szolgál, nagyon is szükséges, hogy valami fegyelemmel megfékezze makacsságunkat.

2. Azért hát, hogy meggazdagodva dölyföseké ne váljunk; hogy tisztességre jutva büszké ne legyünk; hogy arcátlanokká ne váljunk, amikor bőséggel és egészséggel áld meg bennünket: az Úr maga, valahányszor jónak látja, a keresztet használja testünk önteltségével szemben, hogy azt megfékezze és leigázza. Ezt pedig változatos eszközökkel teszi, melyek számunkra hasznosak, és bennünket gyógyítanak. Ugyanis nem ugyanaz a betegség sújt mindannyiunkat, és nem ugyanarra a szigorú kezelésre van mindannyiunknak szüksége. Ezért látjuk, hogy különböző embereket más-más kereszttel fegyelmez. A mennyei Orvosnak gondja van minden betegére. Némelyeknek enyhébb orvosságot ad, másokat szigorúbb kezeléssel tisztít, de egyikről sem feledkezik meg, hiszen az egész világ – kivétel nélkül – beteg.

VI. A KERESZT MEGTÉRÉST MUNKÁL

1. Ezek mellett a mi kegyelmes Atyánk nem csupán gyengeségeinknek akarja elejét venni, hanem – ami szintén szükséges – múltbeli vétkeinkért is fenyít, hogy az engedelmesség ösvényén megtartson. Azért minden szenvedésünkben át kell vizsgálnunk elmúlt életünket. Ha ezt megteesszük, bizonyosan rájövünk, hogy megérdemeljük a fenyítést. Mindazonáltal nem kell arra következtetnünk, hogy elsősorban bűneinkre akar emlékeztetni, amikor türelemre int. Mert egy sokkal jobb célt tár fel előttünk az Írás, amikor azt mondja, hogy a viszontagságokkal „az Úr ... nevel, hogy a világgal együtt el ne vesszünk.” (1Kor 11,32)

2. Azért hát még megpróbáltatásaink keserűségében is ismerjük el Atyánk irántunk való kegyelmét és szívességét, hiszen akkor sem szűnik meg javunkat munkálni. Mert nem azért mér ráncsapásokat, hogy tönkretegyjen vagy romba döntsen bennünket, hanem inkább azért, hogy a világ kárhóztatásától megszabadítson. Ez a gondolat a Szentírásnak egy másik tanításához vezet el bennünket: „Az Úrnak intését meg ne vesd, fiam, és dorgálását meg ne utáld! Mert akit szeret az Úr, azt megdorgálja, de mint az apa a fiát, akit kedvel.” (Péld 3,11.12) Amikor felismerjük az atyai vesszőt, vajon nem kell-e inkább tanulékony gyermekeknek mutatkoznunk, mintsem gonosz tetteikben megkeményedett, kétségbeesett embereket utánoznunk? Veszni hagyna bennünket Isten, ha fenyítéseivel vétkeinkből nem szólítana magához vissza. Találón jegyzi meg az apostol: „Ha pedig fenyítés nélkül maradtok, ... fattyak vagytok, nem pedig fiak.” (Zsid 12,8)

3. Rendkívül romlottak vagyunk, ha nem áll-